

דוד בן הרא"ש David Benarroch

**"לפעמים יש לי הרגשה שאני מבלה את כל חיי
בשכתוב של אותו עמוד" (אן קרסון)**

אחת השאלות המעסיקות אותי בפיסול כבר שנים מספר נוגעת למחשבה על מערכת היחסים בין
אמן לחומריו ובמיוחד בין פסל לחומר, מערכת יחסים שהיסטורית מתוארת ככמעט חד כיוונית:
"פְּחָמֵר בְּיַד הַיּוֹצֵר, בְּרָצוֹתוֹ מְרָחֵב וּבְרָצוֹתוֹ מְקַצֵּר", כמאמר הפיוט. יש לי הרבה בעיות עם
התיאור הזה. כאמן אני מרגיש שזהו תיאור שאבד עליו הכלח, אם אי פעם היה אמיתי. ההסטוריה
של האמנות, והפיסול במיוחד, היא גם - ואולי בעיקר - ההיסטוריה של התמודדות האמנים עם
החומרים. ואף יותר מזה - לאור מחשבות שצפות הרבה בעשורים האחרונים על מערכות היחסים
בין האדם לעולם, לחומריו, לניצול ארוך השנים וליחס הבלתי קשוב כלפי חומריות, הריכוז המתמיד
באנושי וברצונות אנושיים והעמדה השליטה לכאורה של דמות האמן - זה לא מה שאני רוצה
לעשות. ואפילו, זה מה שאני רוצה לא לעשות.

התיאורטיקנית אן-ליז פרנסואה מציעה מושג בשם "פעולה נסוגה" שתכליתו עקיפת הדיכוטומיה,
הבינאריות והדידקטיות שנמצאות במהות מושג הפעולה והעמדת חלופה שונה ובלתי תלויה -
זוהי פעולה שאינה משנה את סדר הדברים בעולם. לא נכפית אלא מועלית כאפשרות. הפרשנות
שלי להצעה שלה מופנית כלפי מערכת היחסים ביני לבין החומרים שאיתם אני עובד, בניסיון להציע
פעולות שאמנם מותירות עקבות אך הן בבחינת סוד גלוי, ועסוקות בה בעת בניסיונות לאפשר
לחומרים להתבטא ולא רק למשמע אותם לרצונותי.

מחשבות אלה ואחרות שמתחברות למגמות עדכניות בתרבות ובפרט באמנות עכשווית הן אלה
שמציעות חלופה לתרבות קפיטליסטית, הנסובה סביב אתוס של עבודה, מסחור וייצור והמערך
של הקפיטליזם המודרני והעכשווי - זה שעסוק בניצול משאבי כדור הארץ למען הפקת כל מה שרק
ניתן (ובאמת, מהו המושג משאב), זה שמשעבד את הצרכים והתשוקות של בני אדם לכדי תפוקה
ובד בבד משוקע באינדיבידואליזם הדורש מבני אדם פיתוח עצמי והגשמה וכו'. שאול סתר מתאר
את אתוס הפעולה שמציעה פרנסואה כ"אתוס של פעולה שאינה מתבסס על התפתחות ושינוי -
עמל שבסופו פריון, עבודה קשה המגדילה את התפוקה והרווח - אלא של פעולה כחסד, כמתנה,
כחופש מעבודה."² בהתאם לזאת אפשר לחשוב על פעולות אלה כבחינה מחדש של סדרי עדיפויות
ומשמעויותיהם בחיים. לטענת פרנסואה, יש צורך בכינונה של מסורת-נגד של פעולה שאינה
מתבצעת במטרה לטבוע את חותמה בעולם או את רישומה בסובייקט הפועל ואינה נעשית במטרה
לשנות את העולם או להשתנות ממנו, להשיג מתוכו דברים, אלא מעלה את האפשרות להתקיים
בעולם, לפעול בתוכו, ועם זאת לצאת ממנו בידיים ריקות.

כמובן שפיסול עושה משהו בעולם מעצם היותו, אבל הוא יכול להיות בבחינת סוד גלוי, המושג
המרכזי שמציעה פרנסואה, הסוד יכול להוות אך לא מוכרח להצהיר על עצמו בכוח, והסוד הנגלה
יכול להיות סודו של החומר והשלכותיו על האמן ולא להיפך. במסה על אודות הדמות המיתולוגית

1. אן-ליז פרנסואה, "סודות גלויים:
ספרות החוויה הלא נחשבת: לקראת
תיאוריה של פעולה נסוגה (שני קטעים),
"אות: כתב עת לספרות ולתיאוריה", 3,
אוניברסיטת תל אביב והקיבוץ
המאוחד, 2013.

2. שאול סתר, "לקחת בקלות: על הפעולה
של אן ליז פרנסואה", "אות: כתב עת
לספרות ולתיאוריה", 3, אוניברסיטת
תל אביב והקיבוץ המאוחד, 2013,
עמ' 204-203.

של קסנדרה, הנביאה שנדונה לחזות את האמת מבלי שיאמינו לה ויקשיבו לדבריה, המשוררת והמסאית הקנדית אן קרסון מתארת איך המבט השבוי של הצופה באור הבוקע מקסנדרה מעלה ריח מסריח שרק לאחר זמן מה מתחוויר לצופה כי מדובר בגילטון של גלגל העין שלך. ריח קטן ועצום כאחת [...] עבורי הוא היה הריח של החומר שחוה את עתידו שלו [...] ריחו של קרע בחלל-זמן.³ הריח הזה של עינו של הצופה, או האמן, וההתגלות של העתיד הנובעת מן המבט, מעמדת הצפיה, מגלמת שני מקורות עניין שלי: ידיעת החומר את עתידו המתגלה במעברים בין מצבי צבירה, כמו גם החוויה ההדדית והמחשבה עלינו כחומרים המגלים (או לא) את עתידם שלהם לנוכח אמת בלתי נשמעת, אמת שלא מקשיבים לה.

כותרת התערוכה "ביחד בכל זה" משקפת את אותם רגעים של הבנה שהפעולות שאני עושה עם חומר כורכות אותנו יחד במובן הכי עמוק של המילה. מעתה זה "אנחנו" ואנחנו נושאים בעול המעשה שעכשיו קם והפך ליש - ליצירה. תהליך היצירה האינטואיטיבי, זה שמוביל בגוון לא מודע את ההתקדמות ביצירה, גורם לסדקים ברצף התודעה ולמחשבה מחודשת על שליטה ורצון. העבודות בתערוכה עשויות ממגוון חומרים כמו למשל פסלי שרף אפוקסי, עבודות מתכת, רישומים ועבודות על נייר. קני המידה של העבודות הם ביחס לגוף וחושפות השפעה פיזית ישירה על חומר ומשקפות עניין בחוויה הסובייקטיבית של תהליך, זמן, חומר, גוף, ותנועה. תהליך זה מנסה לברר איך חומר משפיע עלינו ואיך אנחנו משפיעים על החומר, ואיך דינמיקה זאת הופכת לפסל. זאת כדרך לחלוק עם הצופים רגעים של חופש, חוסר שליטה וקשר פיזי ואינטימי בין חומר לגוף.

היצירות הכלולות בתערוכה נוצרו בין שלוש יבשות, ומשקפות כארבע שנים של מעברים, מעבר לספרד ותחילת העבודה בה ברקע מגיפת הקורונה, גיחות מזומנות לישראל ובשנה האחרונה הגעה לדרום ארצות הברית ועבודה שם, במדינת צפון קרוליינה. התנועות והתנודות של החומרים וגם שלי נוצקו יחד בתוך המסעות והמעברים הללו, ההתאקלמויות ושינויי הגוונים של הנופים וטעמי האוויר, כך שכל חזרה היא גם פער ודילוג וכל פער ושינוי יש בו גם מעין חזרה.

דוד בן הרא"ש

דוד בן הרא"ש (נ. 1982, פתח תקווה), חי ועובד בין דורהם (צפון קרוליינה, ארה"ב), מדריד ותל אביב. בעל תואר ראשון B.Des (2010) ותואר שני MFA (Cum laude, 2017) מהתוכנית לתואר שני באמנויות, האקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל, ירושלים, וזאת לצד לימודיו באקול דה בוזאר ENSBA בפריז (2016). הוא קיבל פרסים ומענקים בינלאומיים וביניהם פרס Pollock-Krasner Foundation Grant (2022) - ע"ש ג'קסון פולוק ולי קרזנר, ניו יורק; פרס SU Collection Award (2022), ברלין/מדריד; פרס Navacerada Collection Prize (2021), מדריד. הציג בתערוכות יחיד וקבוצתיות בארצות הברית, ספרד, ישראל, גרמניה, שווייץ, צרפת וארגנטינה. עבודותיו נמצאות באוספים ציבוריים ופרטיים.